

Kerkuilen op de Bevelanden

Toen er na de strenge winter van 1979 nog maar 500 paar kerkuilen in Nederland over waren, staken enkele kerkuilbeschermers hun koppen bij elkaar en besloten tot een plan van aanpak om de kerkuil in Nederland te behouden. Kerkuilbeschermer van het eerste uur, Johan de Jong, ging voortvarend aan het werk. Door Johan werd in Friesland Stichting Kerkuil Werkgroep Nederland (KWN) opgericht, waarvan de zeer informatieve site hier <http://www.kerkuil.com> te bekijken is.

Er werd contact gezocht met alle vogelwerkgroepen in Nederland en al gauw werden binnen deze organisaties of juist los daarvan, verspreid over Nederland, kerkuilwerkgroepen opgericht. Honderden vrijwilligers begonnen met het plaatsen van broedkasten in schuren, stallen, open hangaars en kerktorens. Hiervoor was natuurlijk de hulp van agrariërs noodzakelijk, omdat vele boeren in de jaren daarvoor hun stallen en schuren hermetisch dicht hadden gemaakt om overlast van kauwen en duiven te voorkomen. Maar de noodzaak de kerkuil te behouden drong ook tot de agrarische sector door en overal werden schuren weer kerkuil vriendelijk gemaakt.

Dat dit niet voor niets was bleek toen er al binnen enkele jaren honderden broedparen bijkwamen. Kerkuilen kunnen slecht tegen kou en in strenge winters met veel sneeuw zijn ze niet in staat om bij hun voedsel te komen. Muizen, want daaruit bestaat het grootste deel van hun voedsel, kunnen namelijk prima leven onder een dik pak sneeuw en zijn dan veilig voor één van hun grootste vijanden, de kerkuil. Dus het kerkuilbestand, dat in rijke muizenjaren kan worden opgebouwd tot duizenden paren, kan in één strenge winter worden gedecimeerd tot nog maar enkele honderden paren. In goede muizenjaren wordt die terugval vaak weer hersteld, er kunnen dan 6 tot 8 jongen per broedsel voorkomen en dat soms twee maal per jaar. Maar het is dus belangrijk, dat de beschermingsmaatregelen worden voortgezet, ook al gaat het op een bepaald moment weer goed met deze uilen.

Ook in Zeeland werd gereageerd op de oproep uit Friesland en begin jaren tachtig werd de Regionale Kerkuilwerkgroep Zeeland opgericht. En al gauw ontstonden er bij de Zeeuwse Vogelwerkgroepen initiatieven om per regio kerkuilwerkgroepen op te richten.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) liet de kerkuilkasten maken en plaatsen. Vrijwilligers van de vogelwerkgroepen hielden zich bezig met de controles en het schoonmaken van deze kasten. Met grote inzet van deze vrijwilligers en in samenwerking met SLZ werden er verspreid over noord en Zuid Beveland tot 2012 totaal 165 kerkuilkasten geplaatst en ieder jaar gecontroleerd.

Tussen 1983 en 1984 waren er nog maar 29 kasten geplaatst en er broedden toen ongeveer 4 paartjes.

In 1995 zijn er al 119 kasten geplaatst, totaal wordt er dan door ongeveer 40-45 paar gebroed. Dan volgen enkele strenge winters en is er weer een terugval in het aantal broedparen.

In 2000 zijn er ongeveer 130 kasten geplaatst en wordt geconstateerd dat er door 24 paar gebroed. In 2007 wordt er door ongeveer 33 kerkuilpaar met succes gebroed, in 2008 door 38

broedparen en dan volgt er weer een strenge winter waardoor in 2009 maar 18 paar tot broeden komen. In 2010 zijn er totaal 163 kasten op Noord en Zuid Beveland geplaatst, door 26 paartjes wordt dan gebroed. In dat jaar wordt begonnen met het verplaatsen van moeilijk bereikbare kasten die vaak hoog in de schuur op een balk geplaatst waren.

Per jaar zetten gemiddeld 6 tot 8 vrijwilligers (controleurs) zich in door regelmatig langs de kasten te gaan, contact te houden met de eigenaars. Per controleur worden ongeveer 20 kasten gecontroleerd. Dankzij de inzet van een gemeentelijke kerktorenopzichter staan er nu ook weer kerkuilkasten in vier kerktorens in de gemeente Borsele.

Door de controleurs wordt bijgehouden hoeveel kasten er door kerkuilen worden bezet en hoeveel jongen er uitvliegen.

Na het broedseizoen, dat soms wel het hele jaar duurt, doordat het regelmatig voorkomt dat de uilen twee maal per jaar broeden, worden de kasten schoongemaakt. Kerkuilen gebruiken hun braakballen als stoffering van hun nest, het is dan ook niet verwonderlijk, dat deze laag braakballen soms bijna tot helft van de hoogte van kast komt.

Een deel van de braakballen wordt door de Zoogdierenvereniging onderzocht, waardoor een redelijk zicht komt op de verspreiding van muizen in de Provincie. Een ander deel van de braakballen gaat naar het Milieu en Educatie Centrum op de Hollandse Hoeve, die ze in hun vier braakbal leskisten doet, die bijna het hele jaar aan scholen uitgeleend zijn.

2011 was een 'super goed' jaar voor kerkuilen op de Bevelanden, doordat er veel muizen beschikbaar waren. In 23 kasten vond een eerste broedsel plaats, totaal vlogen 77 jonge kerkuilen uit. Tweede broedsels vonden in 11 kasten plaats en voor de tweede keer dit jaar vlogen er jonge kerkuilen uit. Totaal in 2011 vlogen vanuit kasten 112 jonge kerkuilen uit. Dat er nog veel kerkuilen niet in kasten broeden, wordt steeds meer duidelijk, maar het is moeilijk om daar de juiste aantallen van te weten te komen.

Zoveel mogelijk is geprobeerd om de jonge kerkuilen in de kasten te ringen, dit is gemakkelijker geworden nu Peter zelf de jonge kerkuilen mag ringen, totaal werden er 110 jonge kerkuilen geringd. De eigenaar van de kast en zijn familie en de controleur zijn hier meestal bij aanwezig.

Het is nodig dat er regelmatig nieuwe controleurs bij komen. SLZ organiseert daarvoor kerkuil informatie avonden voor geïnteresseerden. Peter laat op deze avonden door middel van een presentatie zien wat het uilenbeschermingswerk inhoudt en nu al zijn er door deze wervingsavonden enkele nieuwe controleurs bijgekomen. Door de bezuiniging zijn we nu genoodzaakt om zelf aan hout te komen om daarvan in eigen beheer nieuwe kerkuil en steenuilkasten te maken. Daar zijn dan natuurlijk ook nog wel mensen (met twee rechterhanden) voor nodig.

De kerkuilen in de kasten op Noord en Zuid Bevelanden zijn in goede handen dankzij de inzet van onze controleurs Cees, Rinus, Kees, Bram, Jos, Henk, Jaap en Peter en natuurlijk is ook de medewerking van SLZ hierbij onontbeerlijk geweest. Veel dank is verschuldigd aan alle mensen die zich in de afgelopen 33 jaar hebben ingezet om de kerkuil op de Bevelanden te behouden, het succes van vandaag is dus ook mede dankzij al die mensen, controleurs, medewerkers SLZ en niet in de laatste plaats de eigenaars van de kerkuilkasten.

Peter Boelee

Coördinator Uilenwerkgroep de Bevelanden, tevens Regio Coördinator van de Kerkuilwerkgroep Zeeland